Aileye Yakın Cezaevine Nakil Talebi

MAHKEME	KARAR TARİHİ	SONUÇ
Anayasa Mahkemesi Birinci Bölüm	22.07.2026	İhlal

ESAS NO	İLGİLİ HÜKÜMLER
2021/26542	AY 20, AY 41, AY 13, 5275 s.K. 53, 5275 s.K. 54

ÖZET

Ailesi başka ilde yaşayan hükümlünün nakil talebi yalnız kapasite doluluğu gerekçesiyle reddedilmiş, mahkemeler ailenin sağlık, maddi durum ve ziyaret güçlüğü iddialarını incelememiştir. AYM aile hayatına saygı hakkının ihlaline ve 50.000 TL manevi tazminata karar verdi.

Bu kararın özeti ve değerlendirmesi
savun.av.tr/mahpusun-aileye-yakin-cezaevine-nakli-aile-hayati-aym-2021-26542/ →

Karar metni

Anayasa Mahkemesi Kararlar Bilgi Bankası sisteminde yayımlandığı hâliyle, değiştirilmeden aktarılmıştır. Taraf adları kaynakta anonimdir.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANAYASA MAHKEMESİ

BİRİNCİ BÖLÜM

KARAR

(Başvuru Numarası: 2021/26542)

Karar Tarihi: 22/7/2026

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, mahpusun ailesinin ikametgâhına yakın bir ceza infaz kurumuna nakil talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvurular çeşitli tarihlerde yapılmıştır. Komisyonca başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

3. 2021/56267 numaralı bireysel başvurunun kişi ve konu yönünden hukuki irtibatın bulunması nedeniyle 2021/26542 numaralı başvuru ile birleştirilerek kapatılmasına ve incelemenin

2021/26542 numaralı başvuru dosyası üzerinden yapılmasına Bölüm tarafından karar verilmelidir.

4. Başvuru belgelerinin bir örneği bilgi için Adalet Bakanlığına (Bakanlık) gönderilmiştir. Bakanlık, görüşünü bildirmiştir. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı beyanda bulunmuştur.

III. OLAY VE OLGULAR

5. Başvuru formu ve ekleri ile Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) aracılığıyla erişilen bilgi ve belgelere göre olaylar şöyledir:

6. Başvurucu; yargılandığı Balıkesir 2. Ağır Ceza Mahkemesinin (Ağır Ceza Mahkemesi) 9/3/2019 tarihli kararıyla tutuklanarak Tekirdağ 2 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumuna (Tekirdağ İnfaz Kurumu) gönderilmiştir. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından yapılan yargılama sonucunda başvurucunun silahlı terör örgütüne üye olma suçundan 10 yıl 7 ay 15 gün hapis cezasıyla cezalandırılmasına karar verilmiş, bu karar (kapatılan) Yargıtay 16. Ceza Dairesince 15/4/2021 tarihinde onanarak kesinleşmiştir. Başvurucu, denetimli serbestlik tedbiri uygulanmak suretiyle tahliye edildiği 17/2/2026 tarihine kadar Tekirdağ İnfaz Kurumunda kalmıştır.

7. Başvurucu, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğüne (İdare) sunduğu talep dilekçesinde annesinin, babasının, eşinin ve 2001, 2005, 2013, 2016 doğumlu dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olması nedeniyle uzun yaşayamayacağını, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu belirtmiştir. Ayrıca isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiştir. Tekirdağ İnfaz Kurumu kayıtları incelendiğinde başvurucunun 2019, 2020, 2021 yıllarında bir defa 3/3/2020 tarihinde eşi ve çocuğu tarafından ziyaret edilebildiğinin anlaşılmasına rağmen başvurucunun talebi sadece nakil istenen ceza infaz kurumlarının kapasitelerinin dolu olması gerekçe gösterilerek İdare tarafından 11/10/2019 tarihinde reddedilmiştir.

8. Başvurucu, anılan işlemin iptali talebiyle dava açmıştır. Dava dilekçesinde annesinin, babasının, eşinin ve dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını belirterek nakil talebine ilişkin tüm gerekçelerini yinelemiştir. Başvurucu, ayrıca dava dilekçesinin ekinde sunduğu babasına ait %62 oranında engelinin bulunduğunu gösterir 5/4/2019 tarihli sağlık kurulu raporu ile oğlunun anksiyete bozukluğuna ilişkin 6/2/2020 tarihli tek hekim raporu ve kendisinin anksiyete bozukluğunun bulunduğuna ilişkin ceza infaz kurumu doktoru tarafından düzenlenen sağlık raporlarıyla ortaya konulan özel durumlarının hiç değerlendirilmediğini vurgulamıştır. Yine isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiştir. Ek olarak kendisinin barındırıldığı Tekirdağ İnfaz Kurumunun doluluk oranının da kapasitesinin çok üstünde olduğunu, sadece nakil olmak istediği kurumun doluluk oranına bakılıp diğer nakil sebeplerinin dikkate alınmadan talebinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür.

9. Ankara 14. İdare Mahkemesi (İdare Mahkemesi) tarafından 22/1/2021 tarihinde davanın reddine karar verilmiştir. Kararın gerekçesinde başvurucunun nakledilmeyi talep ettiği ceza infaz kurumuna ilişkin İdare tarafından bildirilmiş olan doluluk oranlarına yer verilmiştir. Buna göre başvurucunun naklini talep ettiği Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 1.000, mevcudunun 1.748; Denizli D Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun kapasitesinin 1.044, mevcudunun 1.901 olduğu ve başvurucunun barındırılabileceği oda sayısının çok kısıtlı olduğu belirtilerek dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Başvurucu, dava dilekçesindeki iddialarını yinelemek suretiyle İdare Mahkemesi kararına karşı istinaf kanun yoluna başvurmuştur. Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesi 16/9/2021 tarihinde İdare Mahkemesi kararının hukuka ve usule uygun olduğunu belirterek istinaf başvurusunun reddine karar vermiştir.

11. Nihai karar başvurucuya 27/10/2021 tarihinde tebliğ edilmiştir. Başvurucu 17/2/2026 tarihinde denetimli serbestlik uygulanmak suretiyle İnfaz Kurumundan tahliye edilmiştir. Öte yandan başvurucunun babasının 25/1/2022 tarihinde vefat ettiği görülmüştür.

IV. İLGİLİ HUKUK

A. Ulusal Hukuk

12. 13/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "İnfazda temel amaç" başlıklı 3. maddesi şöyledir:

"Ceza ve güvenlik tedbirlerinin infazı ile ulaşılmak istenilen temel amaç, öncelikle genel ve özel önlemeyi sağlamak, bu maksatla hükümlünün yeniden suç işlemesini engelleyici etkenleri güçlendirmek, toplumu suça karşı korumak, hükümlünün; yeniden sosyalleşmesini teşvik etmek, üretken ve kanunlara, nizamlara ve toplumsal kurallara saygılı, sorumluluk taşıyan bir yaşam biçimine uyumunu kolaylaştırmaktır."

13. 5275 sayılı Kanun'un "Hapis cezalarının infazında gözetilecek ilkeler" başlıklı 6. maddesinin ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hapis cezalarının infaz rejimi, aşağıda gösterilen temel ilkelere dayalı olarak düzenlenir:

...

c) Cezanın infazında hükümlünün iyileştirilmesi hususunda mümkün olan araç ve olanaklar kullanılır. Hükümlünün kanun, tüzük ve yönetmeliklerle tanınmış haklarının dokunulmazlığını sağlamak üzere cezanın infazında ve iyileştirme çabalarında kanunîlik ve hukuka uygunluk ilkeleri esas alınır.

...

f) Ceza infaz kurumlarında hükümlülerin yaşam hakları ile beden ve ruh bütünlüklerini korumak üzere her türlü koruyucu tedbirin alınması zorunludur.

..."

14. 5275 sayılı Kanun'un "Nakiller" başlıklı 53. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Hükümlüler, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, hastalık, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakledilebilirler."

15. 5275 sayılı Kanun'un "Kendi istekleri ile nakil" başlıklı 54. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

a) Gitmek istedikleri kurumlardan durumlarına uygun en az üç yeri belirten bir dilekçe vermeleri,

b) Nakil giderlerini peşin olarak ödemeyi kabul etmeleri,

c) (Değişik:14/4/2020-7242/30 md.) Ceza infaz kurumlarında bulunulması gereken sürenin üç aydan fazla olması,

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

Gerekir. (Ek cümle: 24/1/2013-6411/7 md.) Çocuk hükümlüler ile maddi durumunun yetersiz olduğunu belgelendiren hükümlüler bakımından bu fıkranın (b) bendi uygulanmaz.

(2) Bu hükümlüler nakledildikleri kurumlarda, eğitim öğretim veya hastalık nedeniyle nakil hariç, bir yıl kalmak zorundadırlar. Çocuklar bakımından bu süre altı ay olarak uygulanır."

16. 5275 sayılı Kanun'un "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 56. maddesi şu şekildedir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlüler, yargı çevresi dışında Adalet Bakanlığınca belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilirler."

17. 5275 sayılı Kanun'un "Tutukluların yükümlülükleri" başlıklı 116. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şu şekildedir:

"Bu Kanunun; ...nakiller, disiplin nedeniyle nakil, zorunlu nedenlerle nakil, hastalık nedeniyle nakil, nakillerde alınacak tedbirler,... konularında 9, 16, 21, 22, 26 ilâ 28, 34 ilâ 53, 55 ilâ 62, 66 ilâ 76 ve 78 ila 88 inci maddelerinde düzenlenmiş hükümlerin tutukluluk hâliyle uzlaşır nitelikte olanları tutuklular hakkında da uygulanabilir."

18. Ceza İnfaz Kurumlarının Tahsisi, Nakil İşlemleri ve Diğer Hükümler başlıklı 167 No.lu Genelge'nin (167 No.lu Genelge) "Nakiller" başlıklı 5. maddesi şöyledir:

"(1) Hükümlü ve tutukluların, kendi istekleri veya toplu sevk, disiplin, asayiş ve güvenlik, eğitim, öğretim, suç ve yargılama yeri nedenleriyle başka bir kuruma nakilleri yapılabilecektir."

19. 167 No.lu Genelge'nin "Hükümlülerin Kendi İstekleri İle Nakilleri" başlıklı 15. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ilgili kısmı şöyledir:

"(1) Hükümlülerin kendi istekleri ile bulundukları kurumdan başka kurumlara nakledilebilmeleri için;

...

d) İyi hâl göstermeleri, disiplin cezası almamış veya kaldırılmış olması,

e) İstekte bulunulan kurumda yer, kapsama gücü ve sınıfının uygun bulunması ve tutukevi olmaması,

f) Mahkûmiyet sürelerine uygun hükümlülerin barındırıldığı bir kurum olması,

g) Daha önce disiplin nedeniyle ayrılmak zorunda kaldıkları kurum olmaması,

h) Talep ettikleri ceza infaz kurumunda kendileri, diğer hükümlüler ve kurum açısından güvenlik riski oluşturmaması,

ı) Disiplin nedeniyle ayrıldıkları kurumlar hariç, talep ettikleri kurumlarda daha önce kalmış iseler, Bakanlıkça değerlendirilmek üzere; kendileri, diğer hükümlüler veya kurum açısından somut gerekçelerle güvenlik riski oluşturup oluşturmayacakları hususunda bu yer idare ve gözlem kurulunun taleple ilgili görüşünün alınmış olması,

j) Bakanlık tarafından dönem itibariyle isteğe bağlı nakle kapatılmış olmaması,

gerekir."

20. 167 No.lu Genelge'nin "Zorunlu nedenlerle nakil" başlıklı 17. maddesinin (1) numaralı fıkrası şöyledir:

"Kurumların elverişsiz ve yetersiz kalması, kapsama gücünün aşılması, kullanılamaz hâle gelmesi, asayiş, güvenlik, doğal afet, yangın ve büyük onarım gibi zorunlu nedenlerle başka kurumlara nakledilmeleri gerekli görülen hükümlü ve tutuklular, yargı çevresi dışında Bakanlıkça belirlenen ve konumlarına uygun olan diğer kurumlara nakledilebilecektir."

21. 167 No.lu Genelge'nin "Nakillerle ilgili ortak hükümler" başlıklı 22. maddesinin (5) numaralı fıkrası şöyledir:

"(5) Ağır ceza Cumhuriyet başsavcılıkları, merkez ve bağlı ceza infaz kurumlarının birinden diğerine nakil olmak isteyen hükümlü ve hükümözlülerin taleplerini, kapasitesi, sınıfına uygun bulunması, mevcudu, asayiş durumu, güvenlik, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususları göz önüne alarak, bu Genelgede belirtilen esaslar dâhilinde, takdir ederek sonuçlandıracak, bu tür talepleri Bakanlığa göndermeyecektir. Ancak; hükümlülerin diğer ceza infaz kurumlarına nakil talepleri Bakanlık tarafından değerlendirilecektir."

B. Uluslararası Hukuk

1. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları

a. Ukrayna aleyhine (1) Kararı

22. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin (AİHM) Ukrayna aleyhine (1) (B. No: 28403/05, 23/10/2014) kararına konu olayda 15 yıl hapis cezası olan hükümlü başvurucu, daha önce annesiyle birlikte yaşadığı yere 700 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmiştir. Ceza infaz kurumuna 12 ile 16 saat arasında bir tren yolculuğu ile erişilebilmektedir. Başvurucu ve annesi, ikamet adreslerine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil için çeşitli tarihlerde talepte bulunmuştur. Bu taleplerinde özellikle iki şehir arasındaki ulaşımın zorluğu ve uzunluğuna, bu seyahatin 1938 doğumlu olan annenin yaşı ve ikinci derece özür durumu belgelenmiş bulunan kötü sağlık durumu sebebiyle yol açtığı zorluklara dikkat çekmiştir. İdare ise aynı başvuruda mahkûmların cezalarını aynı ceza infaz kurumunda çekmeleri gerektiği yönündeki mevzuat hükümlerine göre talepleri reddetmiştir. Sonraki başvurularda ayrıca daha yakın, uygun başka bir ceza infaz kurumu bulunmadığı ve ağır suçları işleyenlerin suçun işlendiği yerden uzak ceza infaz kurumlarında cezalarını çekmesi gerektiği de bildirilmiştir. Başvurucu; sonrasında annesiyle birlikte yaşadığı yere daha da uzak, bu defa 1.000 km uzaklıktaki bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucunun annesi, bu karara itiraz etmiş; ceza infaz kurumu idaresi, cezasının yarısını çekerse ve iyi hâlli olursa başvurucunun yüksek güvenlikli yerine orta güvenlikli bir ceza infaz kurumuna nakledilebileceğini ancak başvurucunun disiplin cezaları aldığını ve böyle bir nakil için uygun olmadığını bildirmiştir.

23. AİHM esas yönünden öncelikle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. Buna göre söz konusu tartışma "Başvurucunun Sözleşme'nin 8. maddesi Kapsamındaki Haklarına Bir Müdahale Olup Olmadığı" başlığı altında yapılmıştır. Bu başlık altındaki değerlendirme şu şekildedir:

"76. Mahkeme ilk olarak, mahkûmların 'kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı' hariç olmak üzere, Sözleşme ile güvence altına alınan tüm temel hak ve özgürlüklerden yararlanmaya devam etmeleri gerektiğini yinelemektedir (bkz. Birleşik Krallık aleyhine [BD], B. No: 74025/01, § 69, ECHR 2005-IX). Bu nedenle, bir mahkumun, yalnızca hüküm giydikten sonra tutuklu statüsü nedeniyle 8. maddede belirtilen tüm haklarını kaybetmesi söz konusu olamaz (bkz. Rusya aleyhine, B. No: 11082/06 ve 13772/05, 25/7/2013, § 836).

77. Aynı zamanda bir kişinin tutulmasının, doğası gereği, özel ve aile hayatında bir kısıtlama getirdiği açıktır (bkz. İtalya aleyhine, B. No: 25498/94, § 61, AİHM 2000-X, ve Rusya aleyhine (k.k.), B. No: 47095/99, ECHR 2001-XI).

78. Mahkeme içtihadında ayrıca, Sözleşme'nin mahkûmlara tutulma yerlerini seçme hakkı tanımadığını, mahkûmların ailelerinden ayrı tutulması ve onlardan uzakta olmasının, hapis cezasının kaçınılmaz bir sonucu olduğunu belirtmiştir. Bununla birlikte, bir kişinin ailesinden çok uzakta, ziyaretlerin çok zor veya hatta imkânsız hâle geldiği bir cezaevinde tutulması, bazı durumlarda aile hayatına müdahale anlamına gelebilir; zira aile üyelerinin mahkûmu ziyaret etme

fırsatı, aile hayatının sürdürülmesi için hayati önem taşır (bkz. İtalya aleyhine (k.k.), B. No: 40750/98, 6 /4/2000). Bu nedenle ceza infaz kurumu yetkililerinin mahkûmların yakın aile üyeleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olması, mahkûmların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçasıdır (bkz. İtalya aleyhine, § 61).

79. Mahkeme, Rusya aleyhine davasında verdiği yakın tarihli bir kararında, başvuruculların uzak bir cezaevine (ailelerinin yaşadığı şehirden birkaç bin kilometre uzakta bulunan) yerleştirilmesinin, 8. madde ile güvence altına alınan haklarına müdahale teşkil ettiği sonucuna varmıştır (bkz. söz konusu karar, § 838). Mahkeme, özellikle uzun mesafeler, ilgili yerleşim yerlerinin coğrafi konumu ve Rus ulaşım sistemine ilişkin olguları dikkate almıştır. Bu durum, başvuruculların yaşadıkları şehirden yerleşim yerlerine yapılan yolculuğu, özellikle küçük çocukları için uzun ve yorucu bir çaba haline getirmektedir. Sonuç olarak başvurucular, aileleri tarafından daha az ziyaret edilmiştir.

80. Mahkeme mevcut davada da başvurucunun, annesini 29/10/2004 tarihinde hapishaneye yaptığı son (veya muhtemelen tek) ziyaretinden bu yana yani neredeyse on yıldır görmediğini belirtmektedir.

81. İleri yaşı ve kötü sağlık durumu, aradaki mesafenin uzunluğu ve Ukrayna ulaşım sistemine ilişkin olgular göz önüne alındığında, [anne] başvurucunun annesi, başvurucuyu ziyaret etmek için seyahat etmeye uygun durumda değildir.

82. Dolayısıyla mevcut davanın koşullarında, yetkililerin başvurucuyu evine daha yakın bir cezaevine nakletmemesi onun annesiyle herhangi bir kişisel temas kurmasını engellemek anlamına gelmektedir.

83. Mahkeme, bunun Sözleşme'nin 8. maddesi uyarınca başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil ettiğini değerlendirmektedir."

24. AİHM, müdahalenin varlığını tespit ettikten sonra bu müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığının incelemesine geçmiş ve bu bağlamda kanunilik, meşru amaç, demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk ve ölçülülük testlerini uygulamıştır. Müdahalenin kanuniliği başlığı altında iç hukukta mahkûmların hapis cezalarını kural olarak ev adreslerine yakın bir yerde çekmeleri gerektiği yönündeki Avrupa Cezaevi Kurallarına uyumlu nitelikte hükümler bulunduğuna vurgu yapmıştır. AİHM'e göre bu hükümler, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (Sözleşme) 8. maddesinin gerekliliklerine de uygundur. Ancak iç hukukta bu kuralın istisnalarının da bulunduğu kabul edilmiş, ilk yerleştirilen ceza infaz kurumunda kalınması gerektiği yönündeki belirlemelere rağmen başvurucunun daha sonra daha da uzak bir ceza infaz kurumuna nakledildiğine dikkat çekilmiştir. AİHM, ilgili mevzuatı yorumlama ve uygulama konusunda kamu makamlarının izlediği şekilci ve kısıtlayıcı yaklaşım sorular doğursa da müdahalenin yeterince açık ve öngörülebilir bir mevzuata dayandığını kabul etmeye hazır olduğunu belirtmiştir.

25. Meşru amaç kriteri yönünden ulusal makamların başvurucunun ev adresine daha yakın bir ceza infaz kurumuna nakil taleplerini reddetmelerinin gerekçeleri şu şekilde özetlenmiştir: hükümlü bir mahkûmun istisnai durumlar nakil işlemini gerektirmedikçe tüm hapis cezasını aynı kurumda çekmesi gerektiği yönünde yasal bir zorunluluk bulunması, müsait bir (yakın) ceza infaz

kurumu bulunmaması, mahkûmun suçun işlendiği bölgenin dışındaki bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi zorunluluğu ve başvurucunun ceza infaz kurumundaki iyi hâlli olmayan davranışları. AİHM tarafından ilk gerekçeyle ilgili bir yasal dayanak bulunmadığı ve hangi amaca hizmet ettiğine dair bir açıklama da yapılmadığı belirtilmiştir. Boş yer olmamasıyla ilgili gerekçe yönünden ceza infaz kurumunda aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç olarak kabul edilebileceği belirtilmekle birlikte yaklaşık on yıl boyunca yinelenen taleplerde bulunulduğunun gözetilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Üçüncü gerekçe yönünden somut bir tehlikenin gösterilemediği, söz konusu suçların işlendiği yerlerin belirtilmediği, neden cezanın farklı bir bölgede çekilmesi gerektiğinin bireyselleştirilerek izah edilemediği açıklanmıştır. Son gerekçe yönünden ise ceza infaz kurumunda disiplinin artırılması ve olumlu davranışların teşvik edilmesinin meşru bir amaç teşkil edebileceği kabul edilmiştir.

26. Demokratik toplum düzeninin gereklerine uygunluk yönünden ise aşırı kalabalık olma durumu bakımından ceza infaz kurumu doluluğu ile ilgili yeterli bilgi verilmediği, Ukrayna'nın diğer bölgelerinin bu ceza infaz kurumuna göre başvurucunun ev adresine daha yakın olduğu belirtilmiştir. Bu bağlamda başvurucunun iddiasına rağmen yetkililerin onu daha yakın bir yere yerleştirmedikleri gibi daha da uzak bir yere naklettikleri vurgulanmıştır. Başvurucunun disiplin durumu ile gerekçe bakımından ise ceza infaz kurumu rejiminin hafifletilmesi ile nakil arasında bir ayrım yapılmadığı ve bu gerekçenin on yıl sonra ileri sürüldüğüne dikkat çekilmiştir. AİHM, ayrıca kamu makamlarının başvurucunun yaşlı ve güçsüz annesinin onu ceza infaz kurumunda ziyaret etmek için fiziksel olarak seyahat edemeyeceği hususunu tartışmadıklarını belirtmiştir. Başvurucu ve annesi, bu iddiayı sürekli olarak ileri sürmüşlerse de yetkililer bu talepleri sürekli reddederken bu hususta hiçbir değerlendirmede bulunmamıştır. Verilen yanıtlardan da anlaşılacağı üzere başvurucunun kişisel durumu ve aile bağlarını sürdürme konusundaki menfaati hiçbir zaman değerlendirilmemiş ve söz konusu müdahale için herhangi bir ilgili ve yeterli gerekçe sunulmamıştır. AİHM, bu değerlendirmelerin, şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğu sonucuna varmak için yeterli olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

b. Ukrayna aleyhine (2) Kararı

27. Ukrayna aleyhine (2) (B. No: 38771/05, 14/1/2016) kararına konu olayda başvurucu, anne ve babası ile küçük oğlunun ziyaretlerinin kolaylaşması için nakil talebinde bulunmuştur. Başvurucunun annesi 1940 ve babası ise 1925 doğumlu olup başvurucu, annesinin hipertansiyon ve diğer rahatsızlıkları olduğu için annesine üvey babasının baktığını, babasının da ciddi derecede bir engeli olduğunu, dolayısıyla uzun mesafeli seyahatleri yapamayacaklarını belirtmiştir. Ayrıca ceza infaz kurumunun ailesinin evine 1.000 km uzaklıkta olduğunu, doğrudan bir tren bulunmadığını, ceza infaz kurumuna iki trenle, 24 saatte gidilebildiğini, özel araçla gidilmesinin pahalı olduğunu, otobüs seferlerinin sık olmadığını ifade etmiştir. Başvurucunun açtığı davada mahkeme ancak daha gevşetilmiş bir infaz rejimine geçtiği takdirde veya olağanüstü koşulların bulunması durumunda talebin kabul edilebileceğini, olayda ise böyle bir durumun bulunmadığını belirterek talebi reddetmiştir.

28. AİHM; konu ile ilgili ilkeleri hatırlattıktan ve özellikle de bireyin ailesinden çok uzakta, aile ziyaretlerini çok zor hatta imkânsız hâle getirecek bir ceza infaz kurumunda tutulmasının bazı durumlarda aile hayatına orantısız bir müdahale teşkil edebileceğini belirttikten sonra kamu makamlarının cezaların infazıyla ilgili konularda geniş bir takdir yetkisine sahip olması gerektiğini kabul etmiş olsa da bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığını, ceza infaz kurumunda dağılım yapılırken mahkûmların en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme menfaatlerinin bir şekilde dikkate alınması gerektiğini vurgulamıştır. AİHM, somut olayın özel koşullarında müdahale bulunduğunu tespit ettikten sonra müdahalenin ihlal olup olmadığını incelemeye başlamıştır. Bu kapsamda kanunilikte sorun görmemiş, ceza infaz kurumunda aşırı kalabalığın önlenmesi ile bireyselleştirilmiş ve tutarlı bir rehabilitasyon programı uygulanması gerekliliğini meşru amaç olarak kabul etmiştir. Ancak ulusal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket ettiklerini kaydeden AİHM, başvurucu ve annesinin seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını değerlendirmedikleri için müdahalenin demokratik toplumda gerekli olmadığı sonucuna vararak Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

c. Fransa aleyhine Kararı

29. Fransa aleyhine (k.k.) (B. No: 56710/13..., 7/2/2017) kararına konu olayda başvurucular, önce yargılandıkları Paris'te bir ceza infaz kurumunda tutulmakta iken 476 km uzaklıktaki Lyon'da bir ceza infaz kurumuna nakledilmiştir. Başvurucular, bu ceza infaz kurumunun ailelerinin yaşadığı yere sırasıyla 823, 855 ve 935 km uzaklıkta olduğunu belirterek ailelerinin ziyaret edebilmek için uzun mesafeler kat etmek zorunda olduklarından yakınmıştır. Talepleri üzerine mahkeme; Paris ceza infaz kurumlarının aşırı kalabalık olduğunu, soruşturmanın gerekleri ve bağlantılı görülen tutuklu ve hükümlülerin bir arada tutulmalarının engellenmesinin amaçlandığını, ceza infaz kurumlarında ETA örgütü üyelerinin sayısının çokluğu sebebiyle hepsinin Paris ceza infaz kurumlarında tutulmasının mümkün olmadığını bildirmiştir. Bunun yanında ceza infaz kurumuna girmeden önce başvurucular ile ailelerinin aylarca hatta yıllarca ayrı yaşadıklarını, ayrıca Bask kökenli tutuklu ve hükümlülerin çoğu zaman diğer tutuklulara göre daha fazla ziyaret izninden yararlandırıldıklarını, talep hâlinde hemen yakın aile üyeleriyle telefonla görüştürüldüklerini belirtmiştir. Son olarak yeni bir ceza infaz kurumu olan Lyon ceza infaz kurumunun ikamet adresine uzak olsa bile eşle görüşme imkânı tanıyan odalarının bulunduğunu ve bu durumun aile ziyaretleri için daha elverişli olduğunu açıklamıştır.

30. AİHM, öncelikle aile hayatına saygı hakkına bir müdahalenin olup olmadığını tartışmıştır. AİHM, dava dosyasından başvurucuların Kuzey ve Orta Fransa'da tutuklanmadan önce -yerel mahkemeye göre aylarca, hatta yıllarca- saklanarak yaşadıklarına özellikle dikkat çekmiştir. Tutuklandıktan sonra ise soruşturma makamlarının bulunduğu Paris'te bir süre tutuldukları ve buranın da tıpkı Lyon gibi ailelerine aynı uzaklıkta olduğu, ancak başvurucuların buna itiraz etmedikleri belirtilmiştir. Başvurucuların ailelerinin ziyaretlerinin sayısı veya telefonla görüşme hakları sınırlanmadığı gibi bunun aksine başvurucuların yakınlarıyla çok sayıda ziyaret gerçekleştirdikleri ve telefon görüşmesi yaptıkları vurgulanmıştır. AİHM'e göre bu sebeple Lyon-Corbas ceza infaz kurumuna nakledilmeleri, başvurucuların ziyaret haklarını önemli ölçüde

engelleyecek nitelikte değildir. Başvuruculların yakınları, yapılan nakillerin aşılmaz veya çözülmesi çok zor sorunlar yarattığını da gösterememiştir. Üstelik ilgili usul hükümlerine göre yargılama sırasında aileleriyle de bir araya gelmeyi talep etme hakları da varken bu haktan da yararlanmıştır. AİHM, sonuç olarak başvuruculların şikâyetlerinin Sözleşme'nin 8. maddesinin birinci paragrafı uyarınca aile hayatına saygı hakkına müdahale oluşturmaya yeterli olmadığı kanaatine varmıştır. AİHM, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

ç. İspanya aleyhine Kararı

31. İspanya aleyhine (B. No: 66498/17, 7/5/2019) kararına konu olayda, ETA örgüt üyesi olmaktan 25 yıl hapis cezası ile cezalandırılan başvurucu, ailesinin ikametine 700 km uzaklıktaki Badajoz ceza infaz kurumunda tutulmaktadır. Başvurucu, aradaki mesafenin fazla olduğuna dikkat çekerek karısı ve beş yaşındaki çocuğu ile ilerlemiş yaşlardaki sağlık sorunları bulunan anne ve babasının kendisini ziyaret ederken güçlükler yaşadığını belirterek nakil talebinde bulunmuştur. Mahkeme; mahkûmların ailelerine yakın yerlerdeki cezaevlerine yerleştirilmelerinin genel kural olduğunu, bunun dışındaki işlemlerin gerekçelendirilmesi gerektiğini, organize suç veya terörizmle bağlantılı durumlarda ise aynı örgütün üyelerinin aynı ceza infaz kurumunda yoğunlaşmalarının önlenmesine ihtiyaç bulunduğunu belirtmiştir. Zira böyle bir yoğunlaşma, örgütün üyeleri üzerindeki kontrolünün devam etmesine yol açacak; ıslahı zorlaştıracaktır. Mahkeme, ayrıca başvurucunun ceza infaz kurumunda iyi hâlli olmadığını ve disiplin cezaları aldığını belirterek talebi reddedince başvuru yapılmıştır. AİHM, yine öncelikle bir müdahale olup olmadığını tartışmıştır. İlkelerini yineleyen AİHM, ceza infaz kurumu yetkililerinin mahpusların yakın aileleriyle iletişimlerini sürdürmelerine yardımcı olmasının mahpusların aile hayatına saygı hakkının önemli bir parçası olduğunu vurgulamıştır. AİHM'e göre bir hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesinin başvurucunun özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan normal zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse Sözleşme'nin 8. maddesi anlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir.

32. AİHM, somut olayda başvurucunun eşi ve beş yaşındaki çocuğunun yaşadığı zorluklar yanında ebeveynlerinin ilerlemiş yaşları ve sağlık sorunları yüzünden ceza infaz kurumunu ziyaret etmelerinin mümkün olmadığına dikkati çekerek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına müdahale olduğunu kabul etmiştir. AİHM, öncelikle mahkeme kararlarında atıf yapılan raporlara göre başvurucunun düzenli olarak yakın aile üyelerince ziyaret edildiğine vurgu yapmıştır. Son iki yılda ayda üç kez ailesi ve arkadaşlarının ziyaret ettiğini, ayda bir kez eşi ile özel görüşme yaptığını, ayda bir kez kızı, kardeşleri ve diğer aile üyelerince ziyaret edildiğini belirtmiştir. Ayrıca yüzden fazla kez mektup aldığını veya gönderdiğini, haftada on kez iki yılda 800 civarı telefon görüşmesi yaptığını, eşi doğum yaptığında özel izinle bebeğini ve eşini görmesine izin verildiğini açıklamıştır. AİHM'e göre başvurucunun yakın akrabalarının seyahat ederken aşılamaz veya oldukça güç sorunlar yaşadığı ortaya konulamamıştır. Başvurucu, ebeveynlerini en son ne zaman gördüğünü açıklamadığı gibi ailesi ve arkadaşlarınca daha az ziyaret edildiğini de gösterememiştir. AİHM, bu olgular ışığında gerekçeyi incelediğinde başvurucunun ailesine yakın tutulmamasına yol açan ceza infaz kurumu politikasının yalnızca sınırlı bir gruba yani terör suçlarından hüküm giymiş olanlara uygulanan bir politika olduğunu belirtmiştir. Bu politika, ilgili hükümlülerin terör örgütleriyle

temaslarını sürdürme riskini en aza indirmek amacıyla söz konusu hükümlüler ile bulundukları suç ortamı arasındaki bağları koparmayı amaçlamaktadır. Mahkeme; ayrıca ulusal mahkemelerin ceza infaz kurumu politikasına, o dönemdeki koşulları gözönünde bulundurarak atıfta bulunduğu, ETA'nın o dönemde dağılmadığı, silahlarını teslim etmediği veya faaliyetlerini tamamen durdurmadığını gözettiklerine dikkati çekmiştir. Başvurucunun ceza infaz kurumundaki olumsuz davranışlarına da dikkati çeken AİHM, başvurucunun arkadaşları ve ailesiyle bağlarının önemli ölçüde zarar gördüğüne dair kanıt eksikliğini de gözeterek başvurucunun aile hayatına saygı hakkına getirilen sınırlamaların izlenen amaçlarla orantısız olmadığı sonucuna varmış; başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

d. Türkiye aleyhine (1) Kararı

33. Türkiye aleyhine (1) (B. No: 36647/11, 28/5/2019) başvurusunda başvurucu farklı tarihlerde farklı ceza infaz kurumlarına nakil talebinde bulunmuş, bu talepleri doluluk ve disiplin cezaları almış olması sebebiyle reddedilmiştir. Başvurucu, bulunduğu Alanya ceza infaz kurumu ile yakınlarının ikamet yeri arasındaki mesafe sebebiyle yakınlarının kendisini ziyaret edemediğinden şikâyetçi olmuştur. AİHM, bu iddiayla ilgili olarak başvurucunun yakınlarının ikamet ettiği şehrin adını ve ilgililer tarafından karşılaşılan zorlukları bildirmediğini açıklamıştır. Başvurucu; muhtemel yolculuğun zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksek olduğu veya maddi sıkıntılarını belirtmemiştir. AİHM; başvurucunun makul iletişim araçlarından yararlandığı, şikâyet ettiği durumun Alanya Ceza İnfaz Kurumu günleriyle sınırlı kaldığı, üstelik yakınlarının ikamet yerlerinin belirtilmediği yalnızca mesafeye bağlı bu şikâyetin daha ayrıntılı bir inceleme yapılmasına imkân sağlamak için yeterince desteklenmediğini değerlendirmiş, başvuruyu açıkça dayanaktan yoksun bulmuştur.

e. Türkiye aleyhine (2) Kararı

34. Türkiye aleyhine (2) (B. No: 19302/19..., 17/9/2019) kararına konu olayda başvurucu Kırıkkale F tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunan bir başvurucunun ailesi Diyarbakır'da ikamet etmektedir. Başvurucu; daha önce Çankırı, Ankara ve Kırıkkale ceza infaz kurumlarında tutulmuştur. Sağlık raporlarına göre başvurucunun annesi Parkinson hastası olup seyahat edecek durumda değildir. Başvurucu, annesinin Diyarbakır'dan Kırıkkale'ye artık seyahat edemediğini belirterek yakın ceza infaz kurumlarından birine nakil talebinde bulunmuş; ceza infaz kurumlarının dolu olduğu gerekçe gösterilerek başvurucunun talebi reddedilmiştir. Başvurucu, on iki yıldır ailesinden yüzlerce km uzaklıktaki ceza infaz kurumlarında tutulduğunu ve ailesinin bu süre zarfında kendisini ziyaret etmek için büyük zorlukların üstesinden gelmek durumunda kaldığını belirtmiş ancak taleplerinin doluluk gerekçesiyle reddedildiğinden yakınmıştır. Aynı ceza infaz kurumunda bulunan diğer başvurucu diğer başvurucunun ailesi ise Siirt'te bir köyde ikamet etmektedir. Başvurucu 1992 yılından bu yana tutuklulukta geçen süreyi de hesap ederek ailesinden uzak çeşitli ceza infaz kurumlarında tutulduğunu belirterek çocuklarının 2003 yılından bu yana ziyaretine gelme imkânlarının bulunmadığını ileri sürmüştür. AİHM, başvuruculların yıllar boyunca ailelerinin ikamet yerlerinden uzakta bulunmalarının özel ve aile hayatına saygı haklarına bir müdahale teşkil ettiğini kabul etmiştir.

35. AİHM, müdahalenin kanuni dayanağının bulunduğunu ve ceza infaz kurumlarında aşırı kalabalıkla mücadelenin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. AİHM, demokratik toplumda gereklilik yönünden üye devletler için zorlayıcı olmamakla birlikte önemli olduğu değerlendirilen Avrupa Konseyinin 2006 yılı Avrupa Cezaevleri Kuralları çerçevesinde (2 (2006) Rec) tavsiye kararına göre idarenin tutulanların aile yakınları ile temaslarını sürdürmelerine yardımcı olması gerektiğini hatırlatmıştır. Ayrıca ömür boyu hapis cezası çeken tutuklular dâhil olmak üzere ceza infaz kurumu dağılımı konusunda Avrupa düzeyindeki düzenlemede ulusal makamların aile bağlarının koparılmasını önlemesi ve mümkün olduğu takdirde tutukluların ikamet yerlerine yakın bulunan ceza infaz kurumlarına dağılmalarına imkân sağlaması gerektiğine dair ilkenin desteklendiğini vurgulamıştır.

36. AİHM, somut olay bakımından coğrafi uzaklığın -özellikle yakınların katetmesi gereken mesafenin uzun olduğu ve bu uzaklığın yıllarca sürdüğü durumlarda- aile ziyaretlerini ve dolayısıyla aile ziyaretlerini zorlaştıracak/olumsuz etkileyecek ve dolayısıyla bağlarının bozulmasına neden olacak bir faktör olduğunu belirtmiştir. Başvuru konusu olayda başvurucu ilk başvurucunun annesinin sağlık durumu ve yaşı nedeniyle, diğer başvurucunun ise çocukları tarafından yapılan ziyaretlerin azlığı nedeniyle karşılaştıkları güçlükleri kamu makamlarına sunduklarını kaydetmiştir. Ancak dosyada veya Hükûmetin görüşlerinde, başvuruculların coğrafi mesafeye rağmen aile üyeleriyle düzenli olarak temasta oldukları veya ilgililer tarafından sürekli olarak ziyaretler yapıldığı konusunda hiçbir bilginin bulunmadığı tespit edilmiştir. Sonuç olarak AİHM; başvuruculların ailelerinden uzakta bulunan ceza infaz kurumlarında geçirdikleri uzun süre dâhil olmak üzere ilgililerin kişisel durumları, sırasıyla yaş, sağlık durumu ve yakınlarının maddi durumuna bağlı zorlukların ilgilileri ziyaret etmek için seyahat etmeyi engelleyebileceği yönündeki hususların değerlendirilmediğini, söz konusu menfaatlerin bireyselleştirilip dengelendiğinin gösterilemediğini belirtmiştir. AİHM, sonuç olarak söz konusu müdahalenin izlenen meşru amaç bakımından orantılı olmadığı ve dolayısıyla demokratik bir toplumda gerekli olmadığı kanaatiyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

f. Türkiye aleyhine (3) Kararı

37. Türkiye aleyhine (3) (B. No: 35614/19..., 5/12/2023) kararına konu olayda başvurucu ilk başta Nevşehir Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktayken idarece önce İzmir'in Menemen ilçesine, sonra da İzmir 2 No.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilmiştir. Bu Ceza İnfaz Kurumu, başvurucunun ailesinin ikamet ettiği Kayseri'ye 1.000 km uzaklıktadır. Başvurucu; malul olan yaşlı annesinin bu kadar uzak bir yolculuk yapamayacağını, nitekim annesinin kendisini üç yıl dört ayda yalnızca bir kere ziyaret edebildiğini belirtmiştir. Başvurucu, ayrıca eşinin de bu kadar uzun ve pahalı bir yolculuğu karşılayamayacağını ve normalden daha az ziyaret aldığını ifade etmiştir. Başvurucu, ayrıca yetkili makamların bu dezavantajını azaltmak için daha uzun telefon konuşmaları veya daha uzun ziyaret gibi alternatif herhangi bir tedbir de sunmadıklarını öne sürmüştür.

38. AİHM öncelikle müdahalenin varlığını tartışmıştır. AİHM'e göre somut olayda başvurucu; ailesinin nerede ikamet ettiği, sağlık ve istihdama ilişkin bireysel durumları, eşi ve yaşlı annesinin üç farklı bağlantıyı içeren 1.000 km'lik yolculuğu yaparken karşılaştıkları zorluklara ilişkin belirgin detaylar vermiştir. İlaveten başvurucunun annesinin kendisini yalnızca bir kere ziyaret ettiği ve

başvurucunun 30/11/2016 ile 5/8/2021 tarihleri arasında (yaklaşık beş yıl içinde) ailesi tarafından her biri en fazla 45 dakika süreyle 67 kez ziyaret edildiği taraflar arasında tartışma konusu değildir. AİHM, Sözleşme'nin 8. maddesi kapsamında gerekçelendirilmesi gereken bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır. Müdahalenin kanuni dayanağı hususunda sorun görmeyen AİHM, düzenin korunması ve ceza infaz kurumunda kalabalığın önlenmesinin meşru bir amaç teşkil ettiğini kabul etmiştir. Orantılılık hususunda ilk olarak başvurucu Nevşehir E-tipi Ceza İnfaz Kurumundan İzmir'deki diğer ceza infaz kurumlarına nakledilirken söz konusu kararın başvurucuya sunulmadığı kaydedilmiştir. AİHM; başvurucunun kendisine, ailesinin yanı sıra yargılama yerine yakın olan Nevşehir E-tipi Ceza İnfaz Kurumundan ilk olarak İzmir Menemen ve sonrasında İzmir T-tipi 2 no.lu Ceza İnfaz Kurumuna nakledilirken hiçbir gerekçe sunulmadığını tespit etmiştir. Bu sebeple başvurucunun söz konusu ceza infaz kurumlarına nakli, aile hayatına saygı hakkına keyfî müdahaleye karşı usuli güvencelerin yokluğunda meydana gelmiştir. Başvurucunun İzmir 2 no.lu T tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutuklu bulunduğu sürede yaptığı Kocaeli veya Maltepe'deki ceza infaz kurumlarına nakledilmesi taleplerine ilişkin olarak ise kurum idaresinin bu talepleri reddetmesinin kurumun kalabalığına ilişkin ilgili ve zorlayıcı gerekçelere dayandığı kabul edilmiştir. Ancak kamu makamlarının başvurucunun ailesine nispeten daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip edilemeyeceği veya daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon konuşmaları gibi aldığı az ziyaretleri telafi edecek alternatif yolların olup olmadığına dair somut bir değerlendirmede bulunulmadığı belirtilmiştir. AİHM, sonuç olarak şikâyet konusu müdahalenin izlenen meşru amaçla orantısız olduğunu belirterek Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir.

g. Türkiye aleyhine (4) Kararı

39. Türkiye aleyhine (4) (B. No: 9587/19..., 10/6/2025) kararına konu olayda başvurucu Kocaeli 1 No.lu T Tipi Ceza İnfaz Kurumunda tutulmaktadır. Ceza İnfaz Kurumu başvurucunun ailesinin ve ebeveynlerinin yaşadığı Merzifon ve Tokat'a yaklaşık 600-700 km uzaklıktadır. Başvurucu; mesafenin uzak olduğunu, mali zorluklar sebebiyle de daha az ziyaret aldığını, 4 ve 8 yaşlarında iki çocuğu bulunduğunu, buna rağmen nakil talebinin reddedildiğini belirtmiştir. Başvurucunun babası 83 yaşında ve hastalığı yüzünden bakıma muhtaç olup annesi ise 70 yaşındadır. Başvurucu, daha sonra mesafenin yol açtığı olumsuz etkileri azaltabilmek için daha uzun telefon görüşmeleri, uzatılmış ziyaret saatleri veya izin verilen ziyaretçi sayısının artırılması talebinde bulunmuş; bu talepleri de reddedilmiştir. AİHM, müdahalenin mevcut olup olmadığını şu şekilde tartışmıştır:

"Başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığına gelince Mahkeme, başvurucunun ailesinin nerede ikâmet ettiği, mali durumları ve ailesi ile ebeveynlerinin kendisini ziyaret etmek için yaklaşık 600 km'lik bir yolculuk yaparken karşılaştıkları zorluklar hakkında ayrıntılı bilgi verdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Hükümet tarafından sağlanan cezaevi kayıtlarına göre başvurucunun annesi, babası ve çocuklarından biri 19 Temmuz 2016 ile 31 Ağustos 2018 tarihleri arasında Kocaeli 1 No'lu T Tipi Cezaevi'nde kaldığı süre boyunca, başvurucuyu yalnızca bir kez ziyaret etmiştir. Mahkeme, bu nedenle, mevcut davanın koşullarında başvuranın aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olduğu sonucuna varmıştır."

40. AİHM'in müdahalenin haklılığı ile ilgili değerlendirmesi de şu şekildedir:

"49. Bu müdahalenin haklı olup olmadığına gelince başvurucunun ailesinin ikâmet ettiği yere yakın bir yere nakledilmesinin reddedilmesinin kanuni dayanağının bulunduğu ve düzensizliği, özellikle de cezaevlerinin aşırı kalabalıklığını önleme yönünde bir meşru amaç taşıdığı düşünülse bile Mahkeme, tedbirin orantılılığını incelediğinde cezaevi yönetiminin başvurucunun nakil talebini reddetmesinin, başvurucunun mağduriyetlerini hafifletmek için alternatif tedbirlerin alınıp alınamayacağına dair herhangi bir ek değerlendirme yapılmaksızın, yalnızca cezaevlerindeki aşırı kalabalıklığa dayandığını belirtmektedir.

50. Türkiye aleyhine (3) başvurusunda Mahkeme, kamu makamlarınca başvurucunun ailesine daha yakın başka bir cezaevine nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler veya daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut bir değerlendirme yapmaması nedeniyle Sözleşme'nin 8. maddesinin ihlal edildiğine karar vermiştir. Aynı durum mevcut başvuruda da geçerlidir. Başvurucunun, ilk talebinden yaklaşık beş ay sonra, ailesinin ikametgahına daha yakın olmasına rağmen ne ailesinin ne de ebeveynlerinin ikamet etmediği üçüncü bir şehre nakledilmesi, Mahkeme'nin vardığı sonucu değiştirmemektedir.

51. Dolayısıyla, Sözleşme'nin 8. maddesi ihlal edilmiştir."

2. Uluslararası Belgeler

41. Birleşmiş Milletler Genel Kurulu tarafından 9/12/1988 tarihinde kabul edilen 43/173 sayılı Herhangi Bir Şekilde Tutulan veya Hapsedilen Kişilerin Korunmasına İlişkin Prensipler Bütünü kararının "Aile mensupları ve dış dünya ile iletişim kurma hakkı" başlıklı 19. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen bir kimseye kanunda veya kanuna dayanan bir düzenlemede belirtilen makul şartlara ve sınırlamalara tabi olarak, özellikle aile üyeleri tarafından ziyaret edilebilme ve onlarla haberleşme gibi, dış dünya ile iletişim kurabilmesi için kendisine yeterli imkan verilir."

42. Aynı kararın "İkametgâhına yakın bir yerde tutulma hakkı" başlıklı 20. maddesi şöyledir:

"Tutulan veya hapsedilen kimse talep ettiği zaman eğer mümkünse genellikle ikamet ettiği yere makul uzaklıktaki bir tutukevinde veya hapishanede tutulur."

43. Cezaevi Kurallarına Dair Tavsiye Kararının "Yerleştirme ve Barındırma" başlığı altında şu ilkelere yer verilmiştir:

"17.1 Mahpuslar, mümkün olabildiğince evlerine veya sosyal rehabilitasyon ortamlarına yakın cezaevlerine yerleştirilmelidirler.

17.2 Cezaevlerine yerleştirmede devam eden adli süreç, emniyet ve güvenlik gerekleri ile tüm mahpuslar için uygun rejimlerin sağlanması gibi hususlar da dikkate alınmalıdır.

17.3 İlk yerleştirme ve sonrasında yapılacak nakiller sırasında, mümkün olabildiğince mahpuslara danışılmalıdır."

V. İNCELEME VE GEREKÇE

44. Anayasa Mahkemesinin 22/7/2026 tarihinde yapmış olduğu toplantıda başvuru incelenip gereği düşünüldü:

A. Adli Yardım Talebi Yönünden

45. Başvurucunun adli yardım talebi bulunmaktadır. Ödeme gücünden yoksun olduğu anlaşılan başvurucunun adli yardım talebinin kabulüne karar verilmesi gerekir ([2. B.], B. No: 2012/1181, 17/9/2013).

B. Aile Hayatına Saygı Hakkının İhlal Edildiğine İlişkin İddia

1. Başvurucunun İddiaları ve Bakanlık Görüşü

46. Başvurucu; annesinin, babasının, eşinin ve dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olmasından dolayı uzun yaşayamayacağını vurgulamıştır. Mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle hem ailesinin hem de diğer yakınlarının ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu belirtmiştir. Ayrıca isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiştir. Ek olarak kendisinin barındırıldığı Tekirdağ İnfaz Kurumunun doluluk oranının da kapasitesinin çok üstünde olduğunu, sadece nakil olmak istediği kurumun doluluk oranına bakılıp diğer nakil sebeplerinin dikkate alınmadan talebinin reddedilmesinin hukuka aykırı olduğunu ileri sürmüştür. Neticede başvurucu, talebinin reddedilmesinin demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olduğunu belirterek özel hayata ve aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

47. Bakanlık görüşünde mevcut başvuruda Anayasa ve ilgili mevzuat hükümleri, Anayasa Mahkemesi içtihadı ve somut olayın kendine özgü koşullarının da dikkate alınması gerektiği belirtilmiş; İdareden temin edilen ve başvurucunun nakil talepleri ile ilgili belgeler bireysel başvuru dosyasına sunulmuştur. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı sunduğu cevap dilekçesinde önceki beyanlarını yinelemiştir.

2. Değerlendirme

48. Anayasa’nın 20. maddesinin birinci fıkrası şöyledir:

"Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz."

49. Anayasa’nın 41. maddesi şöyledir:

"Aile, Türk toplumunun temelidir ve eşler arasında eşitliğe dayanır.

Devlet, ailenin huzur ve refahı ile özellikle ananın ve çocukların korunması ve aile planlamasının öğretimi ile uygulanmasını sağlamak için gerekli tedbirleri alır, teşkilatı kurar.

Her çocuk, korunma ve bakımdan yararlanma, yüksek yararına açıkça aykırı olmadıkça, ana ve babasıyla kişisel ve doğrudan ilişki kurma ve sürdürme hakkına sahiptir.

Devlet, her türlü istismara ve şiddete karşı çocukları koruyucu tedbirleri alır."

50. Başvurucu; temel olarak annesinin, babasının, eşinin ve 2001, 2005, 2013, 2016 doğumlu dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olması nedeniyle uzun yaşayamayacağını, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu dile getirmesine rağmen idari ve yargısal makamların bu bağlamda bir değerlendirme yapmayarak nakil talebini reddettiğinden yakınmaktadır. Bu nedenle başvuru, aile hayatına saygı hakkı kapsamında incelenmiştir (Benzer yönde değerlendirme için bkz. [GK], B. No: 2022/52566, 18/9/2025, § 54; [GK], B. No: 2021/65748, 18/9/2025, § 51; [GK], B. No: 2021/15533, 18/9/2025, § 53).

a. Kabul Edilebilirlik Yönünden

51. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

b. Esas Yönünden

i. Müdahalenin Varlığı

(1) Genel ilkeler

52. Anayasa'nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin kurulmasıdır (B. No: 2022/52566, § 55; B. No: 2021/65748, § 52; B. No: 2021/15533, § 54). Belirtilmelidir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede, ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede de idarenin geniş bir takdir yetkisi vardır ([1. B.], B. No: 2018/37854, 12/4/2023, § 65).

53. AİHM içtihatları da gözönüne alındığında ceza infaz kurumları arasındaki nakil konusunda aile hayatına saygı hakkına bir müdahale olup olmadığı belirlenirken ceza infaz kurumunda tutulan başvurucuya yapılabilecek ziyaretlerin çok zor veya imkânsız hâle gelip gelmediği dikkate alınmalıdır. Ancak ziyaret hakkının kullanımının çok zor veya imkânsız hâle geldiğinin anlaşılabildiği

durumda mahpusun nakil talebinin reddedilmesiyle aile hayatına saygı hakkına müdahalede bulunulduğu kabul edilebilir. Bu bağlamda aile hayatına saygı hakkına müdahalenin olup olmadığı konusunda şu hususlarda değerlendirme yapılmalıdır:

i. Kişilerin ceza infaz kurumuna girmeden önceki aile bağları, aile üyeleriyle birlikte yaşayıp yaşamadığı

ii. Ceza infaz kurumunun kişilerin aile üyeleri veya yakınlarının yaşadığı yere uzaklığı, coğrafi koşullar ve ulaşım imkânları

iii. Ziyaret edeceklerin kişilerle olan yakınlığı, yakınlarının yaş ve sağlık durumlarının seyahat etmeye uygun olup olmadığı

iv. Kişilerin mali durumları, bütçeleri veya içinde bulundukları koşulların söz konusu seyahati yapmayı ne ölçüde güçleştirdiği

v. Kişilerin ailelerinden uzak kaldığı süre ve bu süre içinde fiilen gerçekleşen ziyaret sayısı ve sıklığı (B. No: 2022/52566, § 56; B. No: 2021/65748, § 53; B. No: 2021/15533, § 55).

54. Yukarıda belirtilen ölçütler açısından bir inceleme yapılabilmesi için öncelikle başvuruculardan yakınlarının ikamet ettiği yeri ve kendisini ziyaret için karşılaştıkları zorlukları açıklaması, diğer bir ifadeyle şikâyeti temellendirmesi beklenmektedir. Bu çerçevede örneğin ailenin ikamet ettiği yerin bildirilmemesi veya muhtemel seyahatlerin zorluğu, seyahat ve konaklama masraflarının yüksekliği ya da maddi sıkıntılar ile ilgili ziyareti zorlaştıracak unsurlar hakkında değerlendirme yapmaya elverişli herhangi bir bilgi verilmemesi hâlinde müdahale iddiasının yeterince temellendirildiği söylenemez. Bu bağlamda başvuruculara salt yakınlarının kendilerini ziyaret etmekte güçlük yaşadığı yönündeki soyut iddialarının inceleme yapabilmek için yeterli olmadığı belirtilmelidir (B. No: 2022/52566, § 57; B. No: 2021/65748, § 54; B. No: 2021/15533, § 56).

55. Bununla birlikte ailenin yaşadığı yer ile barındırılan ceza infaz kurumu arasındaki mesafenin uzak olduğu durumlarda aile bireylerinin hükümlü ve tutukluyu ziyaretlerinin çok zor veya imkânsız hâle geldiği somut olayın özel koşullarında tespit edilebilmekteyse aile hayatına saygı hakkına müdahalenin varlığının kabul edilmesi gerekir. Buna göre bir tutuklu veya hükümlünün belirli bir ceza infaz kurumuna yerleştirilmesi, özel ve aile hayatı üzerindeki etkileri tutulma kavramının özünde bulunan normal zorlukların ve kısıtlamaların ötesine geçerse aile hayatına saygı hakkı bağlamında potansiyel olarak bir sorun yaratabilir (B. No: 2022/52566, § 58; B. No: 2021/65748, § 55; B. No: 2021/15533, § 57).

56. Öte yandan kamusal makamların cezaların infazıyla ilgili konularda sahip olduğu geniş takdir yetkisinin sınırsız olmadığı akılda tutularak tutuklu ve hükümlülerin ceza infaz kurumlarına yerleştirilirken en azından bazı ailevi ve sosyal bağlarını sürdürme yönündeki menfaatlerinin bir ölçüde dikkate alınması gerekir. Dolayısıyla somut olay bağlamında aile hayatına müdahalenin söz konusu olduğu durumlarda müdahalenin ihlale sebebiyet vermemesi için idari ve yargısal makamların ilgili mevzuatı yorumlarken katı ve şekilci bir yaklaşımla hareket etmemeleri, başvurucu ve ailesi ile yakınlarının seyahat etme imkânı üzerindeki ciddi sağlık ve bütçe kısıtlamaları da dâhil olmak üzere bireysel durumlarıyla ilgili iddialarını, ulaşılmak istenen meşru

amaç ile aile hayatına saygı hakkının gereklerini dengeleyecek şekilde ilgili ve yeterli bir gerekçeyle değerlendirmeleri beklenmektedir. Bu kapsamda kamusal makamlar, özellikle başvurucunun ailesine daha yakın başka bir ceza infaz kurumuna nakledilip nakledilemeyeceği veya daha az ziyaret alması nedeniyle daha uzun ziyaretler ya da daha uzun telefon görüşmeleri gibi alternatif bir telafi yönteminin mümkün olup olmadığı konusunda somut, bireyselleştirilmiş bir değerlendirme yapmalıdır (B. No: 2022/52566, § 59; B. No: 2021/65748, § 56; B. No: 2021/15533, § 58).

(2) İlkelerin Olaya Uygulanması

57. Başvurucunun annesi, babası, eşi ve 2001, 2005, 2013, 2016 doğumlu dört çocuğu Denizli'de yaşamaktadır. Babasının engellilik raporu olduğu ve hastalığının tedavisinin olmadığı, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediği anlaşılmaktadır. Başvurucu, nakil taleplerinin reddedilmesi ve ailesiyle görüşememesi nedeniyle kendisinin ve en büyük oğlunun anksiyete bozukluğu yaşadığını iddia ederek sağlık raporlarını dosya kapsamına sunmuştur. İdare, kapasite yetersizliğini gerekçe göstererek başvurucunun talebinin reddine karar vermiştir. Başvurucunun bu kapsamdaki taleplerinin altı yıl boyunca karşılanmadığı ve başvurucunun bu süre zarfında ailesiyle görüşme konusunda ciddi zorluklar yaşadığı görülmektedir. Anılan işlemin başvurucunun eşi, çocukları ve ailesiyle kişisel ilişki kurma imkânını zorlaştırdığı, ortaya konulan koşulların aile hayatı üzerindeki etkilerinin ceza infaz kurumunda bulunmanın doğasında var olan normal zorluk ve kısıtlamaların ötesine geçtiği bu nedenle başvurucunun aile hayatına saygı hakkına bir müdahale teşkil ettiği kanaatine varılmıştır.

ii. Müdahalenin İhlal Oluşturup Oluşturmadığı

58. Anayasa’nın 13. maddesi şöyledir:

"Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz."

59. Yukarıda belirlenen müdahale, Anayasa’nın 13. maddesinde belirtilen koşullara uygun olmadığı takdirde Anayasa’nın 20. maddesini ihlal edecektir. Bu sebeple müdahalenin Anayasa’nın 13. maddesinde öngörülen ve somut başvuruya uygun düşen, kanun tarafından öngörülme, meşru amaç taşıma, demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmama kriterlerine uygun olup olmadığının belirlenmesi gerekir ([1. B.], B. No: 2017/8758, 21/3/2018, § 49; [2. B.], B. No: 2017/39967, 11/12/2019, § 32; [1. B.], B. No: 2017/9370, 27/2/2020, § 34; [GK], B. No: 2017/31619, 23/7/2020, § 82).

(1) Kanunilik

60. Somut olaya konu olan müdahalenin 5275 sayılı Kanun'un 53. maddesine dayanılarak gerçekleştirildiği görülmüştür. Dolayısıyla müdahalenin kanuni dayanağı bulunmaktadır.

(2) Meşru Amaç

61. Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasını, ilgili hak ve özgürlüklere ilişkin Anayasa maddesinde gösterilen özel sınırlandırma sebeplerinin bulunmasına bağlı kılmıştır. Anayasa'nın 20. maddesinin birinci fıkrası yönünden ise özel sınırlama nedeni düzenlenmemiştir. Maddenin ikinci fıkrasında birtakım sınırlama sebeplerine yer verilmiş olmakla beraber bu sebepler sadece arama ve elkoyma tedbirlerine yöneliktir. Dolayısıyla bu sebeplerin özel hayata saygı hakkının tüm boyutları yönünden uygulanması mümkün görünmemektedir (AYM, E.2012/100, K.2013/84, 4/7/2013; [1. B.], B. No: 2014/18849, 11/1/2017, § 40).

62. Anayasa'nın 20. maddesinde özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez. Özel sınırlama nedeni öngörülmemiş olan hakların dahi hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunmakta, Anayasa'nın diğer maddelerinde yer alan kurallara dayanılarak da bu hakların sınırlanması mümkün olabilmektedir. Buna göre Anayasa'nın başka maddelerinde yer alan hak ve özgürlükler ile devlete yüklenen ödevlerin özel sınırlama sebebi gösterilmemiş hak ve özgürlüklere sınır teşkil edebileceği kabul edilmektedir (AYM, E.2014/87, K.2015/112, 8/12/2015; E.2016/37, K.2016/135, 14/7/2016, § 9; E.2013/130, K.2014/18, 29/1/2014; [1. B.], B. No: 2013/2187, 19/12/2013, § 33; B. No: 2014/18849, § 39).

63. Mahpusların güvenlik açısından sorun oluşturmayan yeterli imkânlara sahip ceza infaz kurumlarına nakledilmeleri kamu düzeninin sağlanması amacına dayanmaktadır. Aile hayatına saygı hakkına müdahale teşkil eden nakil talebinin reddedilmesine ilişkin işlemin de millî güvenlik ve kamu düzeninin korunması, kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması için hakkın doğasından kaynaklanan bir sınırlandırma nedeni olarak kabul edilebileceği değerlendirilmektedir. Somut başvuruda da kamu gücünü kullanan idarenin millî güvenliğin ve kamu düzeninin korunması ile kamu hizmetinin sürdürülebilirliğinin sağlanması amacını taşıdığı anlaşılmaktadır. Bu nedenle müdahalenin meşru amacı bulunmaktadır.

(3) Demokratik Toplum Düzeninin Gereklerine Uygunluk ve Ölçülülük

(a) Genel İlkeler

64. Anayasa Mahkemesi kararlarına göre demokratik toplum düzeninin gerekleri kavramı öncelikle ilgili hak yönünden getirilen sınırlamaların zorunlu ya da istisnai tedbir niteliğinde olmasını, başvurulabilecek en son çare ya da alınabilecek en son önlem olarak kendisini göstermesini gerektirmektedir. Demokratik toplum düzeninin gereklerinden olma, bir sınırlamanın demokratik bir toplumda zorlayıcı bir toplumsal ihtiyacın karşılanması amacına yönelik olmasını ifade etmektedir (AYM, E.2016/179, K.2017/176, 28/12/2017; [1. B.], B. No: 2013/6057, 16/12/2015, § 44; [GK], B. No: 2014/13433, 13/10/2016, § 49; [GK], B. No: 2014/12777, 13/10/2016 § 53; [2. B.], B. No: 2015/2711, 21/9/2017, § 35; [GK], B. No: 2018/10286, 2/7/2020, § 114).

65. Anayasa'nın 13. maddesinde demokratik toplum düzeninin gerekleri ve ölçülülük kriterleri iki ayrı ölçüt olarak düzenlenmiş olmakla birlikte bu iki ölçüt arasında ayrılmaz bir ilişki vardır. Ölçülülük ilkesinin amacı, temel hak ve özgürlüklerin gereğinden fazla sınırlandırılmasının önlenmesidir. Anayasa Mahkemesi kararları uyarınca ölçülülük ilkesi, sınırlama için kullanılan aracın sınırlama amacını gerçekleştirmeye uygun olmasını ifade eden elverişlilik, sınırlayıcı

önlemin sınırlama amacına ulaşmak bakımından zorunlu olmasına işaret eden gereklilik ve araçla amacın orantısız bir ölçü içinde bulunmaması ile sınırlamanın ölçüsüz bir yükümlülük getirmemesi anlamına gelen orantılılık unsurlarını içermektedir ([GK], B. No: 2013/7666, 10/12/2015, § 106; [GK], B. No: 2013/9704, 3/3/2016, § 70; [GK], B. No: 2013/2941, 11/5/2016, § 82; [1. B.], B. No: 2014/15428, 17/7/2018, §§ 45, 48; B. No: 2018/10286, § 115).

66. Belirtilen ölçütlere riayetle bir müdahalede bulunulup bulunulmadığının tespiti için müdahale teşkil eden önlemin temelini oluşturan meşru amaç karşısında bireye düşen fedakârlığın ağırlığının gözönünde bulundurulması ve gözetilen genel yararın gerekleri ile bireyin temel hakkının korunması arasında adil bir dengenin kurulup kurulmadığının belirlenmesi zorunludur. Anayasa'nın 13. maddesi vasıtasıyla Anayasa'da yer alan tüm temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılması hususunda geçerli olan bu denge, özel hayata saygı hakkının sınırlandırılmasında da gözönünde bulundurulmalıdır (B. No: 2013/7666, § 107).

67. Kamusal makamların bir hakka müdahale sürecinde iki ayrı aşamada takdir yetkisi bulunmaktadır. Bunlardan ilki, müdahale ölçütünün seçimidir. İkincisi ise ilgili müdahale ölçütü çerçevesinde izlenen meşru amacı gerçekleştirmek üzere yapılan sınırlamanın gerekliliğidir. Ancak kamusal makamlara tanınan bu takdir yetkisi sınırsız olmayıp ihlal iddiasına konu önlemin anayasal temel hak ve özgürlüklerle bağdaşır olması yani müdahaleyi meşrulaştırmak üzere kullanılan argümanların elverişli, zorunlu ve orantılı olması gerekir (B. No: 2013/7666, § 108).

68. Anayasa’nın 19. maddesi gereği tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına birtakım müdahalelerin yapılması, hukuka uygun olarak ceza infaz kurumunda tutulmanın kaçınılmaz ve doğal bir sonucudur. Bu bağlamda idarenin tutuklu ve hükümlülerin özel hayata ve aile hayatına müdahale konusunda takdir yetkisinin daha geniş olduğu gözetilmelidir. Burada mühim olan ceza infaz kurumunun güvenliğinin sağlanması amacı ile hükümlünün özel ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı arasında adil bir dengenin sağlanmış olmasıdır ([2. B.], B. No: 2013/6693, 16/4/2015, § 89; B. No: 2014/18849, § 32; [GK], B. No: 2016/8080, 26/12/2019, § 56).

69. Öte yandan belirtmek gerekir ki ceza infaz kurumlarında kalacak mahkûmların aldıkları cezaların niteliği, miktarı gibi belirli kriterlere göre kişi ve koğuş sayısını belirlemede ceza infaz kurumlarının kapasitesine göre hükümlü ve tutukluların hangi ceza infaz kurumunda bulunacaklarını tespit etmede idarenin geniş bir takdir yetkisi bulunmaktadır. Hükümlülerin ailelerinden ayrılmaları ve onlardan uzakta tutulmaları mahkûmiyetin kaçınılmaz bir sonucu olduğuna göre idarenin mutlak anlamda hükümlüyü ailesinin ikamet ettiği yerdeki ceza infaz kurumunda bulundurma zorunluluğu bulunmamaktadır (B. No: 2018/37854, § 65).

70. Ancak idarenin, hükümlünün ailesinin ziyaretleri ile ilgili yaptığı uygulamalarda söz konusu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı, buna ilişkin tasarrufların objektif denetlenebilir kriterlere göre yapılması gerektiği açıktır. Dolayısıyla hükümlünün ailesinin rahat ulaşabileceği bir yerde cezasını infaz etmesinden elde edeceği yarar ile idarenin ceza infaz kurumunun kapasitesi, güvenlik gibi kriterlerini dikkate alarak düzenleme yapma gerekliliğinden doğan kamusal yarar arasındaki dengenin sağlanması, bu konuda gerek idare gerekse denetim makamı olan yargı mercilerinin

değerlendirmelerinde idarenin takdir yetkisinin objektif ve makul sınırlar içinde kullanıldığının ortaya konulması zorunludur (B. No: 2018/37854, § 66).

71. Bu kapsamda söz konusu kriterleri, İdarenin hizmet gerekleri ile kişisel durumların belirlediği görülmektedir. Hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesi, doluluk oranına göre hükümlünün daha yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının bulunup bulunmadığı, hükümlünün suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre, ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, hükümlünün bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi durumların idare ve yargı makamlarınca takdir yetkisinin kullanımı ve denetiminde dikkate alınması ve kararlarında bu hususların değerlendirilmesi gerekmektedir (B. No: 2018/37854, § 67).

(b) İlkelerin Olaya Uygulanması

72. Somut olayda başvurucu, eşi, küçük yaştaki çocukları ve diğer aile bireyleriyle birlikte görüşebileceği bir ceza infaz kurumuna nakledilmesine yönelik talebinin reddedilmesi nedeniyle aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğinden yakınmaktadır.

73. Mahpus olan kişilerin genel olarak ailelerinin ikametgâhına yakın yerlerdeki ceza infaz kurumlarında barındırılmayı istemelerinin hayatın olağan akışına uygun olduğu açıktır. Bununla birlikte bu bağlamdaki taleplerin olumlu şekilde karşılanabilmesi ancak diğer bazı hususların da varlığı hâlinde mümkün hâle gelebilir. Daha açık ifadeyle bu yöndeki taleplerin her hâlde olumlu karşılanabilmesinin olanaklı olmadığı söylenmelidir. Öte yandan mahpusların barındırılacakları ceza infaz kurumlarını seçme hakkının bulunmadığı, bu kişilerin ailesinden ayrılmasının veya uzaklaştırılmasının ceza infaz kurumunda bulunmanın kaçınılmaz sonucu olduğu belirtilmelidir. Bu bağlamda aile hayatına müdahalenin söz konusu olabileceği durumlarda idareye tanınan takdir yetkisinin daha geniş olduğu ancak bu takdir yetkisinin sınırsız olmadığı vurgulanmalıdır.

74. Aile bireylerinin yaş, sağlık durumu ve gelir düzeyinin seyahat etmeye engel olması gibi hususlara bağlı zorlukların mahpuslar tarafından yeterli düzeyde açıklamalarla ileri sürülmesi hâlinde idari ve yargısal makamların kararlarında bu hususlara ilişkin değerlendirmelerin bulunması gerekmektedir. Bununla birlikte aile ilişkilerinin korunmasını da kriter olarak gözetmek suretiyle yapılacak değerlendirmelerde mahpusların aile hayatına müdahale oluşturan tasarrufun gerekli ve ölçülü olduğunun denetime elverişli olacak şekilde yeterli bir gerekçeyle ortaya konulması gerekir. Ayrıca idarenin mahpusun ailesiyle olan iletişimi sağlamada kolaylık göstermesi ve tedbirler almasının devletin aile hayatına saygı gösterme yükümlülüğünün bir gereği olduğu unutulmamalıdır. Neticede müdahaleye neden olan idari ve yargısal makamların kararlarında dayandıkları bu kapsamdaki gerekçelerin aile hayatına saygı hakkına müdahale bakımından demokratik bir toplumda gerekli olma ve ölçülülük ilkelerine uygun olduğunu inandırıcı bir şekilde ortaya koyması gerekmektedir. Bu durum, kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken dengenin ortaya konulabilmesi için elzemdir.

75. Diğer taraftan mahpusların aile bireylerinin kendilerini ziyarete gelmeleri konusunda ne gibi zorluklar yaşadığına, ailenin ekonomik ve sosyal durumuna, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumlarına ilişkin hususlarla taleplerini desteklemesi ve bu bağlamdaki bilgileri idari ve yargısal makamlara sunması gerekmektedir. Başvurucuya yüklenen bu yükümlülüğün mutlak bir ispatı gerektirmemekle birlikte makul düzeyde bir açıklama yapmayı içerdiği vurgulanmalıdır. Diğer yandan bu doğrultuda bir temellendirme olmaksızın sadece ailenin bulunduğu yere yakın bir ceza infaz kurumuna nakledilme yönündeki taleplerin reddedilmesinin idarelerin mahpusların barındırılması bağlamında aile hayatına müdahale konusundaki geniş takdir hakkı kapsamında değerlendirilmesi olağandır.

76. Belirtilen şekilde yeterli düzeyde temellendirilen taleplerin ise idare tarafından sırf doluluk oranları nedeniyle reddedilmesi hâlinde başvurucunun aile hayatına saygı hakkının güvencelerine uygun bir değerlendirme yapıldığı söylenemeyebilir. Bu hâlde idare tarafından suç profili, infaz kurumlarının fiziki koşulları, talep edilen yerde barındırılan diğer mahpusların profilleri de gözetilerek başvurucunun nakil talep ettiği ceza infaz kurumlarına neden yerleştirilemeyeceğinin ortaya konulması kişisel yarar ile kamusal yarar arasında kurulması gereken denge açısından önem arz etmektedir.

77. Somut başvuruda 17/2/2020 tarihli İdare Mahkemesine hitaplı dilekçesinde başvurucu; annesinin, babasının, eşinin ve dört çocuğunun Denizli'de yaşadıklarını, babasının engellilik raporunun olduğunu, hastalığının tedavisinin olmadığını, yaşının çok ilerlemiş olmasından dolayı uzun yaşayamayacağını, mesafenin uzak olması ve maddi imkânsızlıklar nedeniyle ailesinin ziyaretine gelemediğini, en büyük oğlunun kendisiyle görüşememesi üzerine strese girerek anksiyete bozukluğu yaşadığını, nakil taleplerinin sürekli reddedilmesi dolayısıyla aynı hastalığın kendisinde de olduğunu belirtmiştir. Ayrıca isteğe bağlı nakil talebine açık kurumlar arasında Denizli T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumunun olduğunun kendisine bildirilmesi sebebiyle Denizli'ye nakil talebinde bulunduğunu ifade etmiş, ailesiyle açık ve kapalı görüşlerin çoğunu yapamadığı için aile bütünlüğünü bozduğundan yakınmıştır (bkz. § 7).

78. İdare; başvurucunun nakil talebinin, talep ettiği ceza infaz kurumunun kapasitesinin dolmasını gerekçe göstererek reddine karar vermekle yetinmiştir. Gerek İdarenin gerekse İdare Mahkemesinin başvurucunun nakil talebiyle ilgili olarak tutuklunun bulunduğu ceza infaz kurumu ile çevre yerlerdeki ceza infaz kurumlarının kapasitesine ve doluluk oranına göre başvurucunun ailesi ile daha rahat görüşebileceği yakın yerdeki ceza infaz kurumuna nakledilme imkânının olup olmadığı, suç profili, ceza infaz kurumunda kaldığı süre, ailesinden uzakta kaldığı ceza infaz kurumundaki tutulma süresi, bulunduğu ceza infaz kurumu ile ailesinin ikamet ettiği yer arasındaki mesafe, ulaşım imkânları, ailenin ekonomik ve sosyal durumu, aile bireylerinin yaş ve sağlık durumları, ailenin hükümlüyü ziyarete gelme sıklığı gibi kriterler çerçevesinde değerlendirme yapmadığı görülmüştür. Özellikle başvurucunun dava dilekçesinin ekinde sunduğu babasına ait %62 oranında engelinin bulunduğunu gösterir 5/4/2019 tarihli sağlık kurulu raporu ile oğlunun anksiyete bozukluğuna ilişkin 6/2/2020 tarihli tek hekim raporu ve başvurucunun anksiyete bozukluğunun bulunduğuna ilişkin Ceza İnfaz Kurumu doktoru tarafından birçok defa düzenlenen sağlık raporlarıyla ortaya konulan özel durumlarının hiç değerlendirilmediği anlaşılmaktadır. Ayrıca

Bakanlık tarafından gönderilen görüş yazısının ekinde sunulan ziyaretçi raporları incelendiğinde başvurucunun 2019, 2020, 2021 yıllarında sadece bir defa 3/3/2020 tarihinde eşi ve çocuğu tarafından ziyaret edildiği, bunun dışındaki tüm ziyaretçi görüşlerinin avukatıyla olduğu yani ailesi ve yakınlarının ziyarete gelme sıklığının çok az olduğu anlaşılmıştır. Bununla birlikte başvurucunun aşamalarda verdiği dilekçelerinde sıklıkla babasının engellilik raporunun olduğu, hastalığının tedavisinin olmadığı, yaşının çok ilerlemiş olmasından dolayı uzun süre yaşayamayacağını belirtmesini takiben babasının 25/1/2022 tarihinde vefat ettiği tespit edilmiştir.

79. Dolayısıyla başvurucunun eşiyle ve ailesiyle ziyaretçi görüşü yapamadığına dair açıklamalarına babasının ve çocuklarının sağlık durumuna, ikametgâhının bulunduğu yere, ulaşım ve konaklama imkânlarının kısıtlı olmasına ve ailesinin ekonomik olarak zor durumda olduğuna yönelik iddiasına ilişkin idari ve yargısal makamlar tarafından herhangi bir değerlendirme yapılmadığı görülmektedir. Bu nevi değerlendirmelerin yapılmayarak başvurucunun nakil talebinin reddedilmesi ise kişisel yarar ile kamusal yarar arasında bulunması gereken dengeyi başvurucu aleyhine ortadan kaldırmaktadır. Bu nedenle başvurucunun nakil talebinin reddedilmesi suretiyle aile hayatına yapılan müdahalenin gözetilmek istenen meşru amaca göre demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olduğu söylenemez. Ayrıca 167 No.lu Genelge'nin 22. maddesinin (5) numaralı fıkrasında (bkz. § 21) merkez ve bağlı ceza infaz kurumlarının birinden diğerine (il içi nakil) nakil olmak isteyen hükümlü ve hükümözlülerin taleplerinin dahi, aileye olan yakınlığı ve sosyal çevre gibi hususların gözönüne alınarak yapılacağı belirtilmiş iken mahpusun durumuna uygun başka bir ildeki ceza infaz kurumuna nakil talebinde başvurucunun eşinin ve ailevi durumunun dikkate alınmadan karar verilmesi de başvurucunun aile hayatına yönelik iddialarının karşılanmadığını göstermektedir.

80. Ayrıca somut olaydaki gibi küçük yaşta çocuklar söz konusu olduğunda kamusal makamlara atfedilen yükümlülüklerin sınırı da genişlemelidir. Küçük yaşta olan ve babalarıyla normal zorluk ve kısıtlamaların ötesine geçecek şekilde görüşme imkânı bulamayan çocukların aile bağlarını güçlü şekilde kurabilmeleri ve aile birlikteliğinin sağlanması amacıyla bu yönden de değerlendirilmesi ve başvurucu ile çocuklarının katlandığı külfetin kamunun katlanacağı külfet karşısında adil olup olmadığının irdelenmesi gerekir. Bu bağlamda somut olayda idari ve yargısal mercilerce bir değerlendirme yapılmadığı ve buna yönelik bir gerekçenin de ortaya konulmadığı görülmektedir. Böylelikle başvurucunun aile hayatına saygı hakkı bağlamındaki yakınmaları kapsamında naklinin neden mümkün olmadığına yönelik ilgili ve yeterli bir gerekçeye yer verilmediği değerlendirilmiştir.

81. Açıklanan gerekçelerle başvurucunun Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

VI. GİDERİM

82. Başvurucu; ihlalin tespit edilmesi, yeniden yargılama yapılması ile 2.000.000 TL maddi ve manevi tazminat talebinde bulunmuştur.

83. Başvurucunun başvuru tarihinden sonra 17/2/2026 tarihinde tahliye edildiği anlaşıldığından ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmamaktadır.

84. Öte yandan somut olay bağlamında ihlalin tespit edilmesinin başvurucunun uğradığı manevi zararın giderilmesi bakımından yetersiz kalacağı değerlendirilmiştir. Dolayısıyla eski hâle getirme kuralı çerçevesinde ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılabilmesi için başvurucuya manevi zararları karşılığında net 50.000 TL manevi tazminat ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Adli yardım talebinin KABULÜNE,

B. Başvuruların BİRLEŞTİRİLMESİNE,

C. Aile hayatına saygı hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

Ç. Anayasa'nın 20. maddesinde güvence altına alınan aile hayatına saygı hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

D. Başvurucuya net 50.000 TL manevi tazminat ÖDENMESİNE, tazminata ilişkin diğer taleplerin REDDİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA,

F. Kararın bir örneğinin bilgi için Ankara 14. İdare Mahkemesine (E.2020/405, K.2021/137), Ankara Bölge İdare Mahkemesi 10. İdari Dava Dairesine (E.2021/2853, K.2021/2603) ve Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 22/7/2026 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.